

ČAJ

Pro chvíle pohody

ČERVEN 2016

Časopis Autorů Jičínska

Děšť se žene Norbertovem

Ve svíčkách svatých bydlí elektřina
jenže bůh pořád škrτά o dusno
- červnovou bouří
květy i lipové hlavy stromů stíná
poté co dovnitř kostelíku zahnal také
nás
- várnice lásky
z nichž se kouří...

Eva FRANTINOVÁ

117

Vážení čtenáři,

v červnovém ČAjí se jako host představí
pražská básnířka **Eva Frantinová**,
se kterou se autorsky občas potkáme v nějakém tom almanachu,
jako například minule v almanachu Kmen 2015 "Od války k válce".
Její tvorbu můžete ochutnat v rozsáhlém představení.

Dalším autorem,
se kterým jsme se sešli ve vzpomínaném almanachu,
je známý autor **Jaroslav Čejka**.
V ČAjí a Kobře jsem už představoval jeho dvě knihy
a tentokrát jsem si vybral
i jeho knihu třetí „**Most přes řeku zapomnění**“,
o které v ČAjí píši.
Zároveň jsem využil možnosti autora zajímavých knih
o naší nedávné minulosti i současnosti vyzpovídat.
Zajímavé odpovědi stpojící za zamyšlení najdete v rozhovoru:
**"Zásluhy vítězů a viny poražených vidí lidé
po dvaceti letech v jiném světle!"**

Domácí autory zastupuje
Josef Jindra s povídkou „**František nebo Franci.**“

Hezký červen přeje

Václav

HOST ČAJe:

EVA FRANTINOVÁ

Narodila se 4. 9. 1956 v Praze.

Od roku 1970 do roku 1977 studovala na státní

konzervatoři houslovou hru,

ale záhy se začala věnovat

poezii. Časopisecky publikuje

do roku 1975 (Tvorba,

Literární měsíčník, Obrys-

Kmen, Host, Salon Práva,

Divoké víno na internetu), od

roku 1979 publikuje knižně –

debutovala v nakladatelství

Mladá fronta básnickou

sbírkou Noci bez krajnic. Od

roku 1990 píše také básnickou prózu. Za básnickou sbírku Vzkaz

bosé stopy jí byla v roce 2000 Masarykovou akademií umění udělena

Cena K. H. Máchy. Žije v Praze.

Je autorkou básnických sbírek Noci bez krajnic (MF 1979), Brýle pro

jestřáby (PmD, Mnichov 1992), Vzkaz bosé stopy (Alfa-Omega,

1999), Beseda pro jeden hlas (Alfa-Omega, 2000), Azbestové mosty

(Prospektrum, 2005), Mobily derou peři (Protis, 2008), Kapesní déšť

(Printia, 2011), Z hvězdy pod okap (Periskop, 2011), Sešíváný

cherubín (Periskop, 2013), Časovaná růže (Periskop 2015).

Z prozaických knih vydala Prstem po mapě těla (Host, 1999 první

vydání, Host, 2003 druhé vydání), Kosti jsou vrženy (Futura, 2000),

Hudba psaná pro měděný drátek (Cherm, 2001), Vteřinové romány

(Orego, 2002), Praha dvouvěžatá (Host, 2003), Srolované sny (CZ

Books, 2004), Pod pokličkou s... (Futura, 2008), Nehybný ráj

(Gimli, 2008).

Její tvorba je zastoupena také ve sbornících Granátové jablko (Mladá

fronta, 1986), Peřeje (SNK, 1980), Kletba (Bělehrad, 1999), Terče

mezi terči (Orego, 1999), Na druhém břehu (Orego, 2002), Královny

slz a ostružin (Van Aspen, 2010), Od války k válce (Kmen, 2015).

Eva FRANTINOVÁ
Kapesní děšť

Ruce

Dopisní obálky
obálky z leteckého papíru
bílá opera o dvou dějstvích
zpěváci na jevišti těla
dolce a largo něhy
vše co jsem chtěla
ach lásky poznámky
na lněném prostěradle - bloku
kousíček od mého boku!

Tvé rty

Miláčku lávka přes Orlici
splav našich slin
a pod ním touha - veslo spící?

Miláčku most
s řetězy na něž věším se
most - přechod na věčnost?

Miláčku proužky prachu
v dlaních - leštěném
obýváku?

Miláčku štěstím rozvrzané dveře
s panty po kterých olej kane
- dveře vyznáním polstrované?

Oči

Tvé oči
mé oči
po sobě se točí
Je to tak prosté
když se ty oči dneska točí
po sobě už posté

Je to tak jednoduché
a přece - tolik očí
na sebe se dívá krutě!

Ucho

Nastav ucho
já do něj budu křičet Ach i Už
a ono rozvine se
jak plachta z karmínu
do které láska otírá svůj
zavírací nůž!

Víčka

Trezory a dvě schránky
téhle banky
otvíráš na kód slzy
s pomocí karty a PIN stesku
- denně padajících řas
co v kleštích
drží nás

Krok

Řekni - co se stane
až neuvidím kyvadlo tvého
kroku
a až přestane tikat čas
zavěšen na zdi životů
jež oprýskává
kolem nás?

Hlas

Přadeno odvíjené z krku
přadeno na jehlicích hlasivek
vystačí jeden den na ponožku
druhý na svetr

ale i ticho je krásné
když ruka na procházce zapadne
do ruky
a lásce bere
míru

Ramena

Čím déle opírám se o parkety -
tvá od vítání
oblýskaná ramena
stáváš se pro můj život
tříška zadřená

Nehty

Tvé nehty - půlměsíce
napadá mne když bloudím
mapou hvězdné oblohy
od Kotníků
po dráhu Rukou
zatímco Polibek už přistává...

Srdce

Jen slovo - obehnaná
gramodeska
jen ještě nezadřený sval
a přece - když ho poslouchám
(kotouč černých vlasů
na tvém hrudníku)
stává se Síní ve studiu
Sláva
na jehož prahu
touha podupává

Velký třesk v Hloubětíně

Tajemství vzniku světa lásky?
Možná začíná
když při polibku
jak bílá ohrada v našich ústech

skřípe a vlní se
sklovina

Před spaním

Kolik je ještě prázdných
zástrček stesku po tvém těle
ve zdi Pláč
když po ní šátrám marně
a hledám
- jeden - vypínač?

Ráno v Kostelci

Krajkové touhy visí něže na
háčku
z krajky je upalíčkováná tvá
slina
miláčku
- neobsazený vlak
co přesto z mostu jazyků
do postele jak do Orlice spad
a nikdo neví čípak je to vina...

Uzly

Řekne se - polibek
a přece jenom polibky je
zauzlovaný
tulácký šátek na lipové šíji
těchto dní - periferií
s kůlnami štěstí
v zahradách procházek!

V parku

Květen už oblékl rok odložené
masky:
třešňovou větev přes uši i přes
oči
která mu jak včelí štít stíní
při stránkování deníku tvé lásky

na cestách - pískem
vysypaných obočích!

Rozkoš př.n.l.

Možná jsme zatoulané děti
možná jsme staromódní
- bez aut mobilů internetu
stíháme den po dni
a hlavy jak napité pivoňkové
květy
k sluneční sprše obracíme - k
létu...

Děšť se žene Norbertovem

Ve svíčkách svatých bydlí
elektrina
jenže bůh pořád škrtá o dusno
- červenovou bouří
květy i lipové hlavy stromů
stíná
poté co dovnitř kostelíku zahnal
také nás
- várnice lásky
z nichž se kouří...

Stanový tábor

Při projížděce deníkem
třináctiletého
i tvou fantazií
z oken hospody Merkur na
Palmovce
Anglii dnes míjím
a díky ČSA mohu spatřit třeba
Soňu
oteklé palce dětí na hoře
Snowdonu
anebo nakupovat
tatínkovi cigarety

babičce Jar
když dnešek hůř než pes bez
kosti
dodělavá
ke dvěma židlím připoután...

Zaprášená lampa

Baví mne vyčesávat hlazením
z žárovek tvých kloubů světlo
aby sis pamatoval jak se
pohupuje
nad tebou stínítko mé hlavy
z černého vosku
a šustí kapitoly našich dní -
ty co se teprv obrátí...

Ciferník

Co se vleče neuteče
čas ale prachem i o berlích pádí
před sebou zahálku i mládí
a v patách štěně
- stáří jež věčnou známkou štěká
na člověka...

Než si zas odjedem

Také je tvoje duše s mnoha okny
klec
ve které kladeč dálky
loučením marně stříhá
smyčky samoty - zátěžový
koberec?

Jestli se k sobě nevrátíme

Kde budem jíst? Kde spát?
Kde pěsti steskem zatínat?
A vlastně do čeho?
Do pronajatých lehátek z umělé
hmoty?

Do reklamních slunečníků?
Odjezdem rozpáraný slamníku!
Reznoucí drátěnko Něho!
Pokoji s opuštěným nábytkem!
Mé bdění co mnou třeseš -
oslíčkem!
Noci!

Dříví

Když tiskneme se k sobě
já a ty
objetí zapraská
jako bys podpálil hranici
nicoty...

Nazí vedle sebe

Jsme rovnoběžné cesty mezi
nimiž roste tráva -
paličky heřmáneků i stvolý
šalvěje
když na nás ze slin poprchává
a pérování zkouší polibky - tvé
šlépěje?

Tvá tvář

Ó my se máme!
šeptám si před usnutím
nežli noc sklapne desky - tvoji
tvář
(cihlový slabikář...)

Inzerát

Už jenom do domu tvé duše
s mosaznými kličkami okenic
s kotětem něhy na podušce
s horkou i studenou nálad
s opukou těla
ale i s divočinou - rostlinstvem

zahrad
bez oplocení
stěhovat bych se chtěla!

Tři es

Nejsi snad jako prošlý jízdní
řád:
steskem
starostmi
spěchem
přeškrtán?

Nádraží

Sem a tam tam a sem
jezdí vlaky
miláčku řekni - pojedeme taky?

Miláčku pověz - stulíme se
měkce
v plyšovém kupé
co doveze nás do Kostelce?

A budem se tam dlouhý rok
procházet
- jak ospalci - na Mírov?

A smíme - až vlak nás tam
odnese
pivní čepice smekat žízni
na židlích Růžku nebo Secese?

Šátek

Bylo to krásné a nebylo dost
já nechci sbohem když nebylo
dosti
já nechci ve spíži mít ohlodanou
kost
dnů bez sebe co prázdnem hostí

Bylo to krásné - těla jako šátek
vlála na zápěstí rodného města
mlč budem pro stesk kolovrátek
a zaplaš umíráček jímž je tahle
cesta

Bylo to krásné - můj klín v něm
tvá hlava
anebo ruce pod kaštany
tři čtyři úsměvy já po vás
postonávám
a moře nevyliže rány...

Když tu nejsi

Miláčku
všude tolik lidí
já ale jenom tebe vidím

Miláčku
všude tolik věcí
je to tak lehké žádnou nechtít
přestože toužím po kousíčku
plyše
- to když tě můžu držet
za malíček

přestože toužím po židli
jíž vyplétaly
naše dny

přestože šílím po střeše
- z tašek tvých dlaní
nad mojí hlavou klene se...

Než přiletíš

Už nic nedělám Jenom sním
o zámku tvých úst
s něžným kováním

než po deseti (přibouchnutých)
dnech
domem ulice Pustá
k sobě vystoupáme
po schodech...

Pět otazníků

Co je to láska?
Bojím se
- jenom otázka...

Co je to něha?
Na našich obzorech
plachetnice se bělá

Co je to dívat se ti do oka?
Sít' panenek se krásně vlní
však pod ní - Slaná zátoka!

Co je to jen pro sebe dýchat?
Poslouchat - na balkónech žeber
vyhrává i dnes harmonika...

Co je to spolu jít?
Doutníky dlaní
šťěstím zapálit!

Půjčovna snů

Chtěli jsme stavět dům
a místo toho stesk a splín
doprovází nás parcelami z
rozvalin

Chtěli jsme v bílých košilích
proti sobě sedět
mít stejné lžíce Talíře
a nad hlavou - dva pilíře

Chtěli jsme být jen skříní ve zdi

Touha
a přece právě tohle nesmíme
když do půjčovny pilky křidel
vracíme

Bohatství

Že nejsou polibky víc než
šperky
když škrtají nás rubínovým
hrotem
- dvě láskou sestavené
osmisměrky?

V restauraci Galilea

Miláčku pod skličky lustrů ze
Sýrie
se dneska žije

když spolu ustlali si na jazyku
jelita skopové i víno s
karavanou fiků

a polibky se ptají po kávových
přikrývkách
které bůh (v rámu z
kardamomu)
nad džezvou noci vyšívá

Břišní představení

Tahleta tanečnice umí:
v oranžovém dýmu šatů se vlní
rameny třese - jakoby chtěla
shodit úrodu
jakoby chtěla lapit vážku -
náhodu
tance
když po hodině - ještě hezčí -
do černé svorky trička

převlečená
proti nám pokuřuje
v Nekázance...

Předkrm

Jen snít ach snít mne nech
na talířích a všude kolem
Nazareth

já bloudím jeho datlemi
jak cukrem dlážděnými
pouštěmi

já na zdi vidím obraz: pod
olivou ovečky
netouží po ničem nemyslí na
smečky

ach podobně se pod ubrusem
světa pást
když trsy něhy vyčesává z mé
dlaně tvoje dlaň!

Co bychom byli bez hlazení

Tvá hlava v klíně
nebyla by pro mne kaštanovým
zeměpásem
hřebeny rukou staly by se
větrem

- on za prací fičí
a boule peněz líně
zívají mu v kapse
kapsáčů jež nosí chroupači TV
krupek
a možná jsme i stejný
jen něčím jiným trápící se prach
lásko
co zbavuješ nás slupek

když v dlaních svírám
louskáček tvých ach

+++

Když ležím pod tebou
zdá se mi
není nic hezčího nežli žít na
zemi

Když vedle sebe oba ležíme
černá tečka i rezavá věta
už vím: umíme létat

na stroji lásky
co ze stisků má trup
motor z něhy Z polibků páčky

Obrácený prosinec

Tvé rty - červený klíček
od louky plné pampelišek

Tvé paže - větve lip
den ode dne je nám v nich líp

A tvoje s mými propletená
chodidla
nad žárovkami stesku stínidla!

Bylinkový polštářek

Prosinec snídá jíní
my máme ostružiny

a dlaně v misce spánku
co převrhla se do heřmánku

a na tváři tvář - lipové dveře
do šipkového keře!

Výzva

Jsem tvoje klika
kukátko

zvonek
živý pant
Zavěs se na mne
když jsi sám!

Na letišti

Když se dva vítají
i ráj si podají

a i má ústa září
na cihlové tváři
obrostlé tropicky

když plíce
touhou zvedají se
jako nad párou pokličky

Úkryty

Nejkrásnější je bílý talíř
ze kterého se mohu najíst

Nejposvátnější je sklenka bez
brusu
v ní zlomek ledu - Elbrusu

Nejbezpečnější je kostka na
košili
flanel jsme nastříhali láskou šili

Místo

Šetríme slovy
ale kdoví
zda ticho není básní

zatímco místo po nás zaroste
jako po zubu
v dásni...

Kýč

Ach jenom na procházce
kde se daří lásce

jak máky jednoduše
namaloval by malíř duše
ale i polibky jež neslyší
prchat malinovým zátiším
ale i dlaň
na které usínám
a ubrus slunce - kryje
jak na mém tvoje srdce bije
a v rohu podpis - andělíčka
když v klíně tvoji hlavu hýčkám

+++

Kdepak jste polibky - něžné
servisy
když na vás oči nevisí?

Kdepak jste stisky - pro vřídlo
lásky
zkamenělé trysky?

Kde dlaně - u Dvou mušlí
už sedí jiní poutníci ušlí?

Kam mizí čelo - stůl mé radosti
na kterém převrhl se hrnek
hořkosti?

A co rty - stopa
kterou nic nezavěje nezakopá?

Prskavka

Nejprve sykne - had
před plamínky slov rád

a potom ve tmě prská
když svými pročesáváš moje
ústa

nežli ji odhodíme do koše
jak vyhořelé rozkoše

tam na dno bez paměti - mezi
stíny
slzné kapaliny

Zlatý řetěz

Jen polibky si píšem přání
vánoční papír šustí v dlani

zatímco voskem objetí
obálku těla pečetiš

a pak ji spěcháš vhodit
do schránky - oranžové lodi

jež s námi - dětmi bez adresy
za Grinem pluje do Oděsy

Tvoje ruce

Že mlčí? Ústa nemají?
a vyprávějí o ráji
když nesměle
zvedají vraky času - zmizelé

a s nimi co se nedozvíme:
kdo natahuje tep - sám bez
hodinek
a proč jak dlaně kladeš na boky
my měníme se - v zátoky...

Štědrý večer se samotou

Kapr se obalil
talíř vjel do dlaní

Ubrus se prostřel
tvář na dostřel

Jehličí zavonělo
pod nos i tělo

U kamen zima Za okny teplo
duje
než večer tabák došlukuje

Má štědrovečerní noc
Vosk kápl na hřbet dlaně
zápěstní přičky - kladiny
rozviklané

sestavu Vánoc předvádí
cukrovaná cvička
když pastýř líbá andělíčka
a ovoce se tulí na míse
než doblíkají hvězdy - jádřince

Jednoduše
Žít s tebou život jako let
zatímco v kleci zuří svět
Žít s tebou život na kličku
u okenice malíčku
Žít s tebou život u kamen svých
těl
v nichž svítí touha - petrolej
Žít s tebou život vinné láhve
láska ji k ústům nahne
Žít s tebou život kredence
a jahod v míse - ruměnce
Žít s tebou život třený
- žloutky vbíhají do pěny
Žít s tebou život voskovaných
papírů
jedno že čas je stříhá na míru

jedno že léta šustí
za stěnou jež stesk nepropustí!

Dnes jako včera
Dnes jako včera
uvidět výkladní skříň nebe
a uprostřed ní aranžéra
- tebe
jak špendlíš na figuríny
krajky mraků
- galéry na nichž odveslují stíny
a odzvoněno prachu!

Zas děti
Natáhnout hodinky těch časů
- jak opožděné vteřinovsky jít
lýtká si nechat našlehávat
metlami kukuřic
Natrhát cestou heřmánek
a ucpat si jím nosy
nežli se vyfotíme
srdcem - bosí
Nechat si na rameno poklepávat
ořechem
u oprýskané zdi
na které přistávají
souhvězdí
A ústa bořit do mechu
pro trochu deště - láku
než usnem v objetí
jak ve svěráku

„Zásluhy vítězů a viny poražených vidí lidé po dvaceti letech v jiném světle!“

ROZHOVOR – JAROSLAV ČEJKA

Vloni o dovolené jsem si v Levných knihách koupil román Jaroslava Čejky „Odcizená krajina“. Čejkův příběh mě zaujal a napsal jsem o knize do ČAJe (listopad 2015). Následně jsem se potom s autorem sešel při křtu almanachu nakladatelství Kmen „Od války k válce“, kde je zastoupena naše tvorba. A slovo dalo slovo, takže jsem od autora získal další dvě jeho knihy, a to „Prosranej život“ (viz Kobra 2/2016) a „Most přes řeku zapomnění“ (píši o ní v tomto čísle ČAJe). Všechny knihy jsou zajímavé stejně jako autorův

život. Jaroslav Čejka prošel řadu profesí, posledních pár měsíců před listopadem 1989 pracoval jako zástupce vedoucího oddělení ÚV KSČ, ale po „sametu“ byl na dlouhá léta prakticky vymazán z české kultury. Přitom jeho knihy ukazují realitu života, jdou na dřeň, s ironií autorovi vlastní popisují život v různých údobích od 2. poloviny 20. století po současnost, nikomu nestraní a určitě stojí za přečtení. Takže se přímo nabízí mnoho otázek pro rozhovor.

- Při četbě Vašich knih musí čtenáře napadnout otázka: Jak moc jsou hlavní postavy románů shodné s autorem Jaroslavem Čejkou?

Pokud jde o jejich pracovní a společenské zkušenosti, tak hodně. Pokud jde o jejich soukromé zážitky, tak jen do jisté míry. A pokud jde o jejich názory,

tak podle toho, ve které době se děj zrovna odehrává, v jakém stádiu „zralosti“ se postavy právě nacházejí. Protože málokdo je celý život stejný. Všichni se vyvíjíme, někdo více a někdo méně, i když ne každý si to dovedeme přiznat. Někdo se ovšem vyvíjí řízeně a užitkově a jiný zase přirozeně. Kdo se nevyvíjí vůbec, má nejspíš nějakou vývojovou poruchu - zastydělou pubertu nebo něco ještě horšího.

- Jak těžké bylo vyzrát na funkcionáře před listopadem 1989? Hrdina „Prosraného života“ říká na str. 176: " ... když si tě nějaký blbej tajemník zavolal na kobereček, dalo se to okecat, usnesení ústředního výboru se daly ochcat, i když jen po větru, ale peníze okecat ani ochcat nejde..."

To se nedá zobecňovat. Spousta lidí se na nikoho a na nic vyzrát nepokoušela a mnohdy to ani nepotřebovala. Ale když se občas našel nějaký ten don Quijote, který se do boje s „obry“ stranických či státních větrných mlýnů chtěl pustit, měl v podstatě jen dvě možnosti. Mohl jít do takového klání s otevřeným hledím a odkrytou hrudí, což dělali otevření odpůrci režimu, ale takové rytíře smutné postavy a tristního osudu jejich protivníci rychle vyhodili ze sedla – vyloučili je ze strany, pokud v ní byli, vyhodili z práce a odsoudili k disidentskému údělu. Anebo se takový odvážlivec mohl posadit ke stolu, u kterého se hrály nejružnější mocenské a úřední partie, mluvit stejným „ptydepe“, zachovávat „pokerface“ a blufovat. To dost často vycházelo, ale vždycky také ne.

-A jak těžké je vyzrát na diktaturu peněz? V knize „Odcizená krajina“ najde čtenář celou řadu pozoruhodných míst, např. na str. 283: „Diktatura peněz začínala v Přemkovi vzbuzovat větší odpor než diktatura proletariátu.“

Jednotlivec diktaturu peněz přechytračit dost dobře nemůže. Zákony možná. Ale to by nesměly existovat nemravnosti zvané lobbying a sponzorské dary. Protože zákonodárci, ale konec konců i soudci, státní zástupci a policisté jsou taky jen lidé. Slavný spoluzakladatel tzv. drsné školy americké detektivky kdysi napsal, že policie a politika jsou na tom stejně – potřebují ty nejlepší lidi, ale většinou dostávají ty nejhorší. A to platí dnes i u nás.

-Jaká atmosféra dnes panuje dnes mezi lidmi z oblasti kultury, kteří se v ní pohybovali ještě za minulého režimu. Hrdina Prosraného života o tom říká na str. 169: " ... takže jsem byl v nepřítomnosti souzenej a na základě kolektivní viny, která je těžko zpochybnitelná, taky

odsouzenej, samozřejmě bez práva na odvolání, a pak i veřejně popravenej salvou dalších sraček z per lidí, kteří dřív organizovali čtenářský konference nad knihami soudruha Brežněva anebo dokonce v dobách svýho nezralýho mládí psali oslavný básně na soudruha Stalina..."

To máte různé. Skuteční normalizátoři se dnes v kultuře téměř nevyskytují, protože už buď zemřeli, nebo přestali být aktivní - vždy je jim většinou osmdesát a více let. Ti, kteří v té době teprve začínali svou uměleckou, kritickou či organizační práci, si buď posypali hlavu popelem, převlékli dres a začali kopat za vítěze, nebo byli z kultury více méně vytlačeni. Příslušníci tzv. šedé zóny jsou rádi, že přežívají. Nejhorší byli a občas ještě jsou ti, kteří měli sice také máslo na hlavě, ale po roce 1989 úspěšně předstírali, že to bylo jen neškodné „máslo rostlinné“, které se konec konců na základě rozhodnutí EU muselo také přejmenovat. A také novodobí „gardisté“, kteří mávají novými „rudými knížkami“ a papouškují lži o minulých dobách, jež znají jen z propagandistických školení.

–Je pravda, že některé významné osobnosti chodili na ÚV lézt funkcionářům a pracovníkům aparátu „do zadku“? A chodili i lidé, kteří o sobě dnes říkají, že byli disidenti? Viz třeba str. 32: "Když ho nakopli do řitě, netušili, kdo všechno mu z ní vypadne."

Některé významné osobnosti ano, disidenti ne. Ale kontakty někteří z disidentů hledali, ne že ne, přes známé a různé prostředníky. Zejména v období tzv. perestrojky, kdy ožily naděje na návrat k některým ideálům roku 1968. Mimochodem, ta věta, kterou citujete, není moje, ale Lubomíra Brožka, který souhlasil s tím, že ji v textu použiji, aniž bych uvedl zdroj. Teď mám aspoň příležitost to napravit. Ale takových „odposlechů“, které si kolikrát ani neuvědomuji, je v mých knihách víc.

–Někteří lidé z vašich románů jsou rozpoznatelní. Nakonec i celá řada jmen, ač pozměněných je poměrně jasně čitelná (např. Heda Hládková). O kom byste ještě někdy chtěl napsat, kdo zatím ve vašich knihách nedostal příležitost?

Já myslím, že to, co jsem chtěl k minulosti napsat, je už za mnou. Zpětné zrcátko je pro moderního člověka neocenitelná věc, ale pořád se do něj dívat, nebo se neustále ohlížet, nestačí. Dokonce to může být i nebezpečné. Takže jestli ještě někdy něco napíšu, tak jen o současnosti. A možná že bych se pokusil i o věštění z kávové sedliny.

–Má svoboda opravdu svoje stinné stránky? A proč se v Čechách daří

černobílému vidění světa? Viz Odcizená krajina str. 297: „Svoboda měla i své stinné stránky, o kterých Emě v dobách nesvobody nikdo neřekl. Přesněji řečeno nikdo, komu by věřila. Ti, kteří lidem tak dlouho lhali, říkali občas i pravdu, jenže jim to skoro nikdo nevěřil. Černobílé filmy vyšly z módy už dávno, ale černobílé vidění světa prožívalo svou renesanci.“

Aha. Tak tady citujete pro změnu mou parafrázi veršů Josefa Peterky: „Ti, co nám nejvíc lhali, mluvili v něčem pravdu.“ Tu jsem dokonce použil už ve své poslední sbírce básní, která vyšla pod názvem Nejlepší léta našeho života v roce 1999 v dnes už zaniklém nakladatelství Petrov. Svoboda, ostatně jako všechno, má své mantinely, které se postupně posouvají. Ale pokud je někdo posune skokově, nebo dokonce zdánlivě zruší, mění se lidé podobně jako zvířata náhle vypuštěná ze zoologické zahrady do okolního světa. Z některých nadělají jejich vrozené, ale léta nepotřebné, či dokonce potlačované instinkty, predátory a z jiných zase jejich téměř bezmocné oběti.

A černobílé vidění světa? Já nevím, jestli se mu daří jen v Čechách. Ale v českých zemích se mu dařilo náramně a v každé době. V pobělohorské době, po rozpadu Rakouska-Uherska, po Mnichovu, za německé okupace, po únorovém převratu, za posrpnové „normalizace“ a daří se mu i po převratu listopadovém.

–Kádruje se u nás dnes více nebo méně než dříve? Na str. 331 Odcizené krajiny se píše: „Jenže mnozí z těch, kteří se po roce 1989 chopili vesel na všech možných úrovních veřejného života, převzali od svých předchůdců (někteří vědomě, jiní podvědomě) nejen moc, ale i jejich zlozvyky a předsudky. Byl mezi nimi také zlozvyk kádrování (podpořený přijetím lustračního zákona) a také předsudkem, že kdo nejde s námi, jde proti nám. A protože Přemek s nimi nešel, šli oni proti němu.“

V devadesátých letech se kádrovalo úplně stejně. Později se začalo kádrovat mnohem opatrněji a skrytěji. Dnes už se otevřeně kádruje jen ve státní správě – to jsou ty prověrky způsobilosti pro různé funkce. Lustrační zákon, který měl platit dočasně, platí totiž už čtvrt století a podle principu kolektivní viny postihuje i nevinné. Nepřiznaně se kádruje v médiích a státních firmách, zatímco v těch soukromých je to jen a jen na jejich vlastních a manažerech. Tady už rozhoduje pouze lidský faktor, osobní politické sympatie či antipatie. Ale na rozdíl od minulého režimu už naštěstí nikdo nekádruje děti a nediskriminuje potomky nepohodlných osob. To považuji za jisté vítězství!

–Proč vaše zajímavé knihy chybí v nominacích na nejruznější literární ceny? Nebo se o nich aspoň nepíše v časopisech?

To byste se musel zeptat příslušných porotců. Nakladatelé mé knihy do soutěží občas přihlašují, ale zřejmě jsou ty ostatní výrazně lepší. Já si však nestěžuji, loni získaly Prosranej život jednu a Most přes řeku zapomnění dvě nominace v anketě Lidových novin Kniha roku 2015 - všechny tři od bývalých disidentů. Když vezmete v úvahu fakt, že většina médií mé knihy až do loňského roku ignorovala, takže mnozí moji někdejší čtenáři na mě pozapomněli, zatímco ti mladší buď vůbec netuší, že existuji, nebo o mně mají propagandou úspěšně zkreslené mínění, není to zase až tak špatný výsledek.

–Ano, navzdory „cenzuře mlčením“ se o vašich knihách přece jen začíná mluvit. Nakonec doslov ke knize „Most přes řeku zapomnění“ napsal bývalý disident a polistopadový ministr kultury Milan Uhde. Myslíte, že se pohnuly ledy, nebo je to tím, že už vám uplynula „promlčecí lhůta“? Jak dlouho trvá promlčení politických hříchů? Nebo jsou nepromlčitelné?

To, co se očím postižených a vítězů jeví jako nepromlčitelné hříchy, se očím generace jejich dětí často jeví úplně jinak. A zásluhy vítězů a viny poražených vidí lidé po dvaceti letech v jiném světle. Takže uvidíme, jak říkal ten slepý, když šel do kina.

–Jak se díváte na různé organizace spisovatelů?

Nijak. Protože kohoutů je na literárním smetišti hodně a slepic málo, ty největší si vjíždějí občas do vlasů a handrkují se o trapně nízké granty a stipendia. To se v současné době týká hlavně Obce a Asociace spisovatelů. Ty menší organizace, jako je třeba Unie českých spisovatelů, česká sekce detektivkářské AIEP, či Klub autorů literatury faktu, mají jiné starosti a snaží se pro své členy dělat aspoň něco. Ale protože od státu nedostávají nic, mnoho toho být nemůže.

–Co čtete ze současné literatury? Co byste čtenářům doporučil?

Loni mě doslova nadchl Reinerův Básník – román o Ivanu Blatném. Naopak dost mě zklamal životopisný román Jana Němce o mém oblíbeném fotografovi Drtikolovi – Dějiny světla. Ted' se mi naopak líbí kratší prózy jeho otce Ludvíka Němce Láska na cizím hrobě. Nedávno mě dost pobavil Poštulkův román Hřbitovní kvítí na smetaně a jako obvykle jsem si skvěle počtenl v nových brněnských povídkách Jiřího Kratochvila Lůžko je rozestlané. Líbí se mi básně Dušana Spáčila, neokázalé, ale poctivé verše

Michala Černíka, Žáčkovy Sonety a některé decimy Martina Reinera. Velice rád čtu drobné svazky publicistiky Milana Kundery, které vycházejí v nakladatelství Atlantis. A před časem mě dostala (i když ne celá a ve všem) Sýsova Apokalypsa podle Joba, ze které měla většina českých literárních kritiků osycky, protože není v jejich silách oddělit poezii od autorových politických názorů. Ale Sýs je v české poezii podobný fenomén, jako byl – alespoň v Schafferově a Formanově pojetí – v rakouské hudbě Mozart: malý, věčně nedospělý, ješitný, urážlivý, egocentrický, někdy i sprostý a nechutný, ale geniální!!!

–Co v současnosti píšete? A na co se mohou čtenáři těšit?

Něco jsem začal, ale zatím v tom tápu jako Červená Karkulka v temném lese, na který navíc padla mlha, takže se mi o tom nechce mluvit. Co když někde za bukem číhá zlý vlk?

–Napsal jste i řadu knih tzv. oddechových, i když velmi zajímavých a nechci nikterak pochybovat o jejich literární úrovni, např. „Lidé, čas a zvířata“, ale řadu dalších. Čerpáte i v nich ze svého života? Jak relaxujete? A máte své chlupaté mazlíčky? Chalupaříte?

Ve všem, co píšu, čerpám z vlastního života a z toho, co jsem viděl a slyšel a co postupně domýšlím a rozvíjím. Nejraději a nejčastěji relaxuji od jara do podzimu na rybách, ale ne v sedě – chytám buď na přívlač, nebo muškařím, takže chodím po břehu, brodím potoky se ve vysokých holínkách zvaných prdelačky, případně chytám uprostřed řeky v neoprenových kalhotách, kterým se říká prsačky. V létě také rád houbařím. Chalupařím, ale pasivně, kutilství mě nebaví a jsem na obě ruce levý, a měl jsem dvě fenky kokršpaněla – zlatou Báru a její černou dceru Dorku, ale už nám zbyla jen ta mladší. Jsem také scrabbloholik – když si pár dní nezahraju, tak mám skoro absták. No a konečně, nedovedu si představit, že bych si před spaním hodinku až dvě nečetl.

–Závěr by měl vyznít optimisticky, ale když vidím, jak se do Evropy valí migranti ... tak snad otázka z mého milovaného Švejka, mimochodem máte taky svoji nejzamílovanější knihu?

Těch je, nemá smysl, abych se pokoušel jmenovat je všechny. Ale Haškův Švejk mezi ně určitě patří. A taky Bulgakovův Mistr a Markétka, Šolochovův Tichý Don, Malaparteho Kůže, Tichý Američan Grahama Greena, Hellerova Hlava XXII., Grassův Plechový bubínek, Stendhalův Červený a černý, Havlíčkův Neviditelný, Čapkův Krakatit, Hrabalovy povídky a Taneční hodiny pro starší a pokročilé, Kunderovy Směšné lásky,

Škvoreckého Legenda Emöke a další a další. A to nemluvím o poezii Verlainově, Cvetajevově, Ferlinghettiho, Reynkově, Skácelově a jiných svých oblíbených básníků.

–Takže ten slíbený Švejka: Co bychom měli křičet při pohledu na dnešní zprávy: „Císaři Františku Josefovi nazdar! Tuhle vojnu vyhrájeme!“ Nevracíme se po vývojové spirále znovu na podobnou křižovatku dějin, na jaké byl svět začátkem XX. století?

Líp bych to neřekl. Poslední dobou čtu hlavně knihy z té doby. Dámu ve zlatém o slavném obraze Gustava Klimta a soumraku celé belle epoque, Illiesovu sondu do zlomového roku 1913 Léto jednoho století, vzpomínky Zdeňka Mahlera a jiné podobné non fikcion knihy. A při tom čtení mi často běhá mráz po zádech. To nejhorší, co lidstvo periodicky postihuje, je ztráta paměti a oslabení pudu sebezáchovy. Někdy si připadám jako na Titaniku – o zábavu je postaráno, jenže loď jde pomalu ale jistě ke dnu.

Děkuji za rozhovor

Václav

Jaroslav ČEJKA – Most přes řeku zapomnění
Podtitul politicko - erotický retroromán
Vydalo nakladatelství Novela bohemica v roce 2015

Na počátku byla dvě jednovaječná dvojčata Johan a Ivan Hartlovi, narodili se 5.května 1945. Jako by předznamenávali dva rozdílné světy, dvě blízké a přece vzdálené planety. Tak nějak lze ve skručnosti charakterizovat román Jaroslava Čejky „Most přes řeku zapomnění“, mapující život dvojice mužů vedoucí přes všechny nástrahy doby, přelomové roky až do současnosti, resp, jejich odchod z tohoto světa. Tedy dějiny našeho národa od konce 2.světové války po opětovné budování kapitalismu v novém tisíciletí pohledem autora, který dobu prožil, dokázal se dívat, vnímat a myslet.

Životní osudy Ivana Hartla připomínají život autora, nakonec i v románu „Odcizená krajina“ (psal jsem o ní v ČAJi č.111, listopad 2015) i v knize „Prosranej život“ mají hlavní hrdinové hodně společného s životem Jaroslava Čejky, nakonec proč ne, každý autor čerpá pro svoji tvorbu z odžitého.

Někde jsem četl, že dosud nevznikl román, kriticky se ohlížející za naší nedávnou historií a zároveň zaznamenávající i důsledky změn po roce 1989. Ale tohle přesně „Most přes řeku zapomnění“ je. Občas se tvrdí, že je to ještě krátká doba, aby mohlo vzniknout opravdu hodnotné dílo s dostatečným odstupem, ale já si dovolím nesouhlasit. Nakonec to lze dokázat i tím, že ke knize napsal doslov Milan Uhde. Dovedete si představit, že by tak učinil třeba v polovině 90.let 20.století? Že by si zadal s představitelem oficiální předlistopadové moci? Já tedy ne, ale protože už došlo k určitému odstupu od oněch událostí, otupilo

se mnohé ostří a především ti myslící pochopili, že ne všechno se dá vyřešit automatickou negací minulého k lepšímu. A tak se i Milan Uhde zamýšlí nad knihou a na str. 473 ve svém doslovu „Svědectví z pod kol dějin“ píše, cituji: „Ted’ mě rozdírala myšlenka, že naproti mně sedí muž, o kterém se dá s určitou nadsázkou říct, že jsem jeho pádu pod kola dějin asistoval, i když nepřímo a nevědomky... Vzpomněl jsem si, že Vítězslav Nezval v padesátých letech prohlásil, že se nemůže cítit svoboděn, pokud v jeho zemi jediný básník strádá nemožností publikovat. To je vzácné vyznání, a já je sdílím.“

Ale pojďme k románu. Je složen ze sedmi částí, v úvodu každé části je vloženo jakési motto od známých básníků či spíše hudebníků (Ondřej Hejma, Karel Kryl, Milan Kundera, Jaromír Nohavica, Jiří Suchý a Jiří Šlitr, Jiří Voskovec a Jan Werich) navozující atmosféru doby, které se kapitola týká.

Už od dětství jsou oba bratři - dvojčata jiní, třeba v tom, jak navazují vztah k něžnějšímu pohlaví. Pochopitelně je formuje rodina, otec emigruje a stává se komentátorem Svobodné Evropy. Matka přichází o svoje

postavení a musí vzít práci ve fabrice, aby uživila rodinu.

Johan se stává nekomformním hudebníkem, putuje Evropou, když ledy v 60.letech tají, aby nakonec skončil v berlínském vězení. Ivan je opatrnější, prožívá své lásky později než bratr, prochází různými milostnými vztahy, plodí děti a především se snaží bruslit životem i dobou, pokud možno bez karambolů. Studuje, pracuje v novinách a postupem času se vypracovává až na samý vrchol pyramidy. V roce 1989 se stává doslova za minutu dvanáct vedoucím odboru kultury na ÚV KSČ. Jenže ... přichází samet a strmý pád. Johan – emigrant a Ivan – vyhozený aparátčík se opět setkávají, snaží se podnikat, ale opět se ukazuje, že je každý jako by z jiného těsta. A doba si opět vytváří své hrdiny a oběti.

V knize najdete celou řadu míst, stojících za připomenutí a především zamyšlení. Při čtení si na papírek vypisují zajímavé stránky, tentokrát mi jeden papírek nestačil, a tak aspoň několik z velkého množství poznámek ke knize. Možná nejsou úplně ty nejcharakterističtější, ale zcela určitě stojí za zamyšlení. Navíc dokreslují výše napsané.

Str.333: „Ale komentovaný výbor z Ivanových povídek, který připravil na objednávku téhož nakladatelství, nezachránilo ani to, že už byl zalomený, ilustrovaný a po druhých korekturách.“

Str.342-343: „Popravdě řečeno, zvedá se mi z toho všeho žaludek. Takhle jsem si tu revoluci nepředstavovala. Já už si hledám nějakou jinou práci. A tobě bych radila, abys udělal to samý, i když to asi nebudeš mít jednoduchý, protože od těch, kterejm jsi kdysi pomáhal, se dočkáš leda tak rány z milosti. Pro ně jsi jenom kůň, kterej si ve finiši zlámal nohu... Už jim prostě nejseš k ničemu. Leda tak k zlosti, protože na tebe vsadili a ty sis dovolil v cílový rovince upadnout...“

Str.351-352: „Dělalo mi dobře, když jsem moh někoho podžet nebo prosadit něco, co za to stálo, proti jejich vůli. A nemysli si, nedělal jsem to sám... Ale taky jsem chtěl psát a vydávat knížky, který by mi jinak všude hodili na hlavu, protože byly, jak se říká, politicky na hraně...“

Str.368: „Dobrý ruský knihy, filmy, kaviár, šašlik a gruziňák jsem měl rád vždycky. A proti americkéjm indiánům, beatníkům, debrejům knihám a autům taky nic nemám. Ale newsnáším ty jejich fast foody, coca-colu a holywoodský akční filmy. A nesnášel jsem a nesnáším velmocenskou aroganci a rozpínavost – ať už je ruský, nebo americký provenience.“

Str.424: „Velkej Bratr teď sedí místo v Kremle v Bílým domě a bratrance má v Bruselu a sestřenici v berlíně. Jsme teď jedna velká rodina, ve který v zájmu svobody a demokracie hlídáme jeden druhýho.“

Str.438: „Literatura už dávno nemá tu sílu co kdysi a nedokáže nic změnit. Svoboda jí paradoxně podvázala vaječníky. Nebo varlata, jak chceš. Současná česká literatura je silně autofekální.“

Román „Most přes řeku zapomnění“ není ufnukanou výpovědí člověka, který smutně bilancuje nad svým životem, právě naopak, Čejka píše živě, zajímavě, ironicky i sebeironicky. I v dobách, kdy se Ivanovi, což je hrdina nápadně se v mnohém podobající autorovi, život zadírá za nehty, se umí zasmát, pobavit čtenáře, i když humor je místy černý a pokud domyslíme některé absurdity doby, tak nám koutky úst poněkud spadnou dolů.

V každém případě si myslím, že by knihu neměli přehlédnout porotci různých literárních soutěží, i když „cenzura tichem“ v Čechách funguje. A pokud si autor nebere na mušku ty poražené, ale všechny bez rozdílu, pak nemá nikdy ustláno na růžích.

Václav

Josef JINDRA

František nebo „Franci“?

Osamocený pasažér František vystoupil. Letmo přehlédl známá místa, nasál vůni rodného kraje. Vydal se svým směrem vstříc chladnému záříiovému podvečernímu povětří. Přes den bylo sice pěkně, slunečno, ale teď, navečer, už bylo spíš zapotřebí teplejší oblečení. A to František neměl. V autobuse bylo sice teplo, ale teď se trochu oklepal.

Bystřice. .. Autobusová stanice na lince Mladá Boleslav – Jičín. Lidé odtud dojížděli do boleslavské automobilky za prací a užívali odpolední spoj, takže František ani neměl možnost v tomto podvečerním spoji navázat s někým hovor. Teď zastavil, snad abychom si ho blíže prohlédli : Již na první pohled nepatřil mezi dobře oblečené pracovníky továrny (nejvyšší platy v širokém okolí) Jeho oděv byl pomačkaný, snad i lehce vyspravený a

také ne zrovna ne nejčistší. Vrací se do rodného kraje snad propuštěný vězeň? To ne, ti vycházejí po výkonu trestu z věznice slušně oblečení. Že by nezaměstnaný? To spíše bezdomovec. Nezaměstnaný bezdomovec. Kdo by stál či seděl vedle něho, musel by zaregistrovat ten navlhlý kyselý pach otevřeného kontejneru. Ovšem . Zas tolik spustle nevypadal. Asi byl bezdomovec jen odpoledne a v noci a přes den docházel někam na brigádní práci a za peníze si pořídil onu pěknou příruční tašku, nabitou jakýmisi věcmi a nebyla to taška malá! Copak skrývá? Věk 50 až 60, vlasy nečesané, ostře řezaný nos atd. Jeho rodáctví vyčnívalo z jeho vnímavého rozhlížení. Ostatně – propuštěný vězeň ? Byla tady kdysi vražda, nějaký Mireček, ale toho snad pro duševní chorobu ani nezavřeli. Autorovi se naskýtá ještě někdo, kdo neslavně odešel z tohoto kraje : doktor - lékař. Kdysi tady žil jako školák, jezdil i do Jičina do gymnazia. Hloupý nebyl, to jistě ani zdaleka, ale až neuvěřitelně introvertní. Na druhou stranu se neohrabaně dvořil jistě dívce Františce, což bylo veselé, neboť si oba říkali - Franci! To asi bylo nejhezčí období jeho života, Franci sem a z druhé strany Franci tam, ale pozor, důvěrnosti ne, říkalo se, že se ti dva nikdy nepolíbili. A pak odešel „Franci“ na medicinu, asi aby se dozvěděl z přednášené anatomie, co je vlastně význakem ženského těla a jak se liší od něj. Nechutná pomluva. Svou Franci už nikdy neuviděl, ač rád by nabyté znalosti na ní vyzkoušel. Po nemocničním kolečku se usídlil na obvodě, ale platy i schopných lékařů byly tak nízké, že by ani nemohl založit rodinu a proto asi také svou pubertální Franci nehledal, naopak odešel z tohoto nevýnosného povolání, stejně jako řada ostatních. Jeden krátký čas prý pracoval jako revizor Veřejné hromadné dopravy, ale po zásahu nožem od nezjištěného útočníka blízkovýchodního vzhledu opustil i toto povolání. A dál si už lidé nic nešpítali. Jakoby někam zapadl. Škoda krajana, který se mohl úspěšně uplatnit v rodném kraji, třeba u Lesní správy a a třeba udržovat les v blízké oboře. Ani ubytování by se pro něj nemuselo zajišťovat při jeho zkušenostech s bezdomovstvím. Ale to už je jen autorská úvaha, jistě to je jinak.

Věnujme se zase Františkovi řečenému Franci. A vida, on nám zatím utekl na cestu k lesu, k oboře a pro sebe si říká: „ Tak tady jsem měl zůstat a nehledat tu plahočinu v neplaceném lékařství. Tady jsem mohl za ten mrzký plat léčit krajany a přiživovat se potravinami, které by mi jako pozornost nosili. Ale už je to všechno jedno. Takovýto život stejně nemá cenu. Bude dobré s ním skoncovat. Ale jak? Skočít z věže? Ještě bych někoho zabil. Taková věž bez okolí by pro takové potřeby existovat měla!“ Mudroval .

Došel k lesu, pokračoval lesní cestou a dál a dál, až došel k neobydlené

polorozbořené chýši a řekl si : „Ano, tady to udělám, jen najdu vhodnou větev, provaz mám.“

Dál už děj nabádá jen ke stručnosti. Odložil do chýše věci z tašky, větev našel, uvázal provaz a navlékl ho na sebe a celou vahou se zavěsil. Bohudík. Vybral si uschlou větev na soušce a tak měl zase smůlu. Dopad na zem a smál se: „Tak takhle jsem to chtěl. Krásná větev, večer na ohýnku bude krásně hořet. Ještě najdu další“

A tak nevíme, co vlastně měl Franci za lubem, ale nevadí, neboť výmysl strašlivé povídky se autorovi jistě vymstí, neboť to bylo úplně jinak, asi takhle:

Když František spořádaně vystoupil z vlaku ve stanici Bystřice, vzpomněl si ještě, jak vede cesta do vsi, která se od jeho mládí neskutečně změnila. Místo dřevěných či zděných chaloupek tu stály honosné rodinné domy a František si je s úsměvem prohlížel. I on se změnil. Ze sršatého kluka v kraťasech vyrostl elegantně oblečený starší pán s velice sebevědomým celkovým zjevem. Vysokoškolský profesor ani na penzi nemůže vypadat jinak. Jeho 70 let staré srdce úpěnlivě zatoužilo po klidu venkova bez drsných zvuků Městské dopravy a tak chtěl dožít tady. Právě si jel prohlédnout domek, který chce na inzerát koupit, s majitelem se už telefonicky dohodl. A dokonce v blízkém rybníku může chytat ryby, což od svého mládí nedělal . Jistě se dohodne a domek koupí. Přejme mu krásné stáří v krásném rodném kraji'.

Příběh se někomu, kdo hledá literární fingované zápletky nemusí líbit. Nejsou tu, ale takový je život. Tenhle se povedl, tak proč to nenapsat!?

ČAJ pro chvíle pohody

č.117, červen2016, ročník XV

Vydáno 5. června 2016 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!